

Onderwerp

Strategie 'Samen bouwen aan een Circulair Zuid-Holland'

Bestuurlijke samenvatting van het voorstel

Zuid-Holland is een prachtige provincie met aantrekkelijke historische steden, afwisselende landschappen en een bloeiende economie. Het zijn kwaliteiten die we koesteren, maar die ook onder druk staan: de haven, onze industrie, land- en tuinbouw, woningbouw en infrastructuur, de energievoorziening, consumptiegoederen. Sectoren waarin grote hoeveelheden grondstoffen en materialen omgaan. Van sommige van die grondstoffen weten we nu al dat – wanneer we niet ingrijpen – de wereldvoorraden ontoereikend zullen zijn, zoals we zien bij de energietransitie. Door minder gebruik te maken van fossiele brandstoffen wordt een belangrijke bijdrage aan de circulaire transitie geleverd. Tegelijkertijd: elektromotoren, windturbines, zonnepanelen, accu's en elektrolyse-installaties zijn afhankelijk van kostbare en schaarse grondstoffen als lithium, koper, nikkel en platina. Landen als China, Zimbabwe en Chili controleren in toenemende mate de export van kritieke materialen en hierdoor worden ze meer en meer onderdeel van de geopolitiek. Maar ook grondstoffen als zand en grind zijn eindig en worden schaarser, wat realisatie van de woningbouwopgave bemoeilijkt.

Anders omgaan met onze grondstoffen en inzetten op strategische autonomie is dus essentieel: we moeten ons primaire grondstoffenverbruik drastisch verminderen, grondstoffen langer in de loop houden en afval beperken door grondstoffen te recyclen. Dat is een circulair Zuid-Holland, waarmee we onze provincie toekomstbestendig maken. Het gaat daarbij niet alleen om een circulaire economie, maar om een grote maatschappelijke verandering. Daarom spreken we over de transitie naar een circulaire samenleving: dit omvat de ecologische, economische en sociale aspecten.

Een volledig circulair Zuid-Holland is al langer de ambitie van de provincie Zuid-Holland. We werken dan ook al enige jaren aan deze opgave. Maar we zien dat de huidige inspanningen onvoldoende zijn om het einddoel (en het tussendoel: 50% circulair in 2030) te halen, hetgeen ook wordt onderkend door onder meer de Randstedelijke Rekenkamer (RRK), de Nederlandse School voor het Openbaar Bestuur (NSOB) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). De strategie Circulair Zuid-Holland 2023 – 2027 die ter besluitvorming aan u voor ligt is een actualisering van het lopende circulaire beleid. Het bevat nieuwe elementen, intensiveringen en accentverschuivingen. In de strategie vindt u de volgende bouwstenen:

Nieuw

- Inclusive transitie: we willen een circulaire samenleving waaraan alle Zuid-Hollanders kunnen meedoen en die voor iedereen haalbaar is, en waarin ruimte is voor maatschappelijk initiatief. Deze nieuwe bouwsteen richt zich daarop;

Intensiveren

- Circulaire innovatie: de circulaire maatschappij vraagt om nieuwe verdienmodellen, nieuwe marktketens, nieuwe grondstof- en nieuwe materialenstromen. Het is deze systeeminnovatie waar deze bouwsteen zich vooral op richt;
- Coalities en netwerken: een circulair Zuid-Holland vraagt veel van onze samenwerking met andere partijen. De netwerken en de coalities die eruit voortkomen hebben hun meerwaarde in de afgelopen jaren bewezen. Daarom bouwen we dit verder uit.
- Ruimte: circulaire bedrijvigheid vereist ruimte. Deze bouwsteen omvat de uitvoering van onze ruimtelijke circulaire strategie;
- Circulaire organisatie: door onze eigen inkoop, aanbesteding en opdrachtgeverschap circulair te maken dragen we rechtstreeks bij aan de circulaire opgave en geven we het goede voorbeeld aan anderen van wie wij ook circulaire keuzes verwachten;

Bijstellen

- Financiering en subsidies: In deze bouwsteen gaat het vooral om bestaande financierings- en subsidie mogelijkheden meer toe te spitsen op de circulaire transitie;
- Beleid en monitoring: het circulaire beleid landt in ons Omgevingsbeleid. Naarmate we verder komen in de transitie vraagt dat de vertaling van circulair naar de verschillende beleidsvelden van de provincie. Goed beleid vraagt om voortdurende monitoring: zijn we op de goede weg en doen we nog de goede dingen? (EE/T2023.005)
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving: VTH ondersteunt de circulaire transitie en waarborgt een gezonde en veilige leefomgeving. In deze bouwsteen optimaliseren we ons VTH beleid daarop.

De opgave circulair heeft het karakter van een transitie. De richting en het einddoel zijn duidelijk, de route ernaartoe en wat daarvoor precies nodig is zijn dat niet. We hebben geleerd van de afgelopen jaren, en we weten beter wat werkt en wat niet. Of, zoals ook verwoord in de strategie: 'we weten wat we moeten doen door te doen'. Dat is ons kompas, ook in de komende jaren, waarbij we ons realiseren, dat de eindtermijn van deze strategie, 2027 nog maar drie jaar, minder dan een collegeperiode, is verwijderd van het tussendoel om in 2030 50% minder primaire fossiele grondstoffen, mineralen en metalen te gebruiken.

De strategie is in opgemaakte versie beschikbaar via de volgende link: <https://magazine.zuid-holland.nl/samen-bouwen-aan-een-circulair-zuid-holland-2023>.

Inhoud

De circulaire opgave raakt alle grote maatschappelijke opgaven waarvoor de provincie verantwoordelijkheid neemt. Besparen op grondstoffen, het sluiten van kringlopen en het beperken van afvalstromen brengt de realisatie van die opgaven dichterbij. Raakvlakken zijn er met de woningbouwopgave, de landbouwopgave, de tuinbouw, duurzame mobiliteit, de energietransitie en de verduurzaming van onze industrie. We zetten zoveel mogelijk in op circulariteit, maar dit zal niet altijd haalbaar zijn.

De wijze waarop grondstoffen worden gewonnen, en goederen worden geproduceerd, getransporteerd en (her)gebruikt heeft een grote invloed op de CO₂-uitstoot. Bijna de helft van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen komt voor rekening van ons grondstoffengebruik. Met een 100% circulair Zuid-Holland realiseren we tevens een 45% klimaatneutraal Zuid-Holland. En andersom geredeneerd: zonder een circulair Zuid-Holland blijft een klimaatneutrale provincie ver buiten bereik.

Formele bevoegdheid van Provinciale Staten

Provinciale Staten hebben de rol als kadersteller om te komen tot een Circulair Zuid-Holland. Provinciale Staten blijft – naast de formele bevoegdheden in het kader van de herzieningsprocedure van het Omgevingsbeleid waar circulair onderdeel van is – ook in het vervolgproces intensief betrokken. Met de vaststelling van de strategie geven de Staten de kaders en uitgangspunten mee die Gedeputeerde Staten gebruiken om invulling te geven aan het programma voor de komende jaren.

Proces

De strategie Circulair Zuid-Holland 2023-2027 heeft betrekking op de fase van beleidsontwikkeling. In deze transitieopgave gaan beleidsontwikkeling, doorwerking, uitvoering en evaluatie gelijk op. Door kortcyclisch te werken stellen we onze strategie voortdurend bij.

Bij het opstellen van de strategie hebben we ons laten leiden door de leerervaringen van de afgelopen jaren, reflecties op het Rijksbeleid door PBL en NSOB en door reflecties op onze provinciale circulaire strategie door de Randstedelijke Rekenkamer en NSOB. Daarnaast hebben we feedback op de concept-strategie benut van externe stakeholders, zoals collega-overheden, Economic Board Zuid-Holland, Innovation Quarter, VNO-NCW en Blue City. En uiteraard is de strategie ook intern afgestemd met collega's die werken aan andere opgaven. Zo is de bouwsteen Ruimte in lijn met het Ruimtelijk Voorstel.

In 2023 heeft de Randstedelijke Rekenkamer de strategie Circulair Zuid-Holland onderzocht. In juli heeft zij haar rapport met aanbevelingen aangeboden aan PS. PS heeft deze aanbevelingen overgenomen. In bijlage 3 van de geactualiseerde strategie staat beschreven hoe GS deze aanbevelingen heeft verwerkt. Met vaststelling van deze geactualiseerde strategie wordt tevens de vertaling van de aanbevelingen van Randstedelijke Rekenkamer vastgesteld.

Procedure

Op 5 februari 2020 is door Provinciale Staten de strategie 'Circulair Zuid-Holland: Samen Versnellen' vastgesteld (PZH-2019-717198154). Eind 2020 is tevens een lid-GS brief verstuurd naar Provinciale Staten over de voortgang van de strategie (PZH-2020-757939881). In 2021 (PZH-2022-795562715) en 2022 (PZH-2022-823247147) is de voortgang beschreven in een digitaal voortgangsmagazine.

Overige relevante besluitvorming

- GS-brief Agenda circulair in provinciale opgaven (PZH-2022-817484796)
- Lid GS-brief Toezegging Cie RWE 'menukaart' circulair (PZH-2023-824019475)

- Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer (PZH-2023-833177411)

Op 30 augustus 2023 heeft gedeputeerde Meindert Stolk, tijdens de commissie Ruimte, Wonen, Economie de onderstaande toezegging gedaan voor het einde van 2023 een Uitvoeringsagenda Circulaire Economie aan te leveren met een financiële indicatie en met voldoende aandacht voor inclusie. Met de strategie 'Samen bouwen aan een Circulair Zuid-Holland' wordt invulling gegeven aan deze toezegging. De acht bouwstenen uit de strategie vormen de uitvoeringsagenda voor de komende coalitieperiode, één van de bouwstenen richt zich op de inclusieve kant van de transitie naar een circulaire samenleving. De financiële middelen die nodig zijn voor de uitvoering van de strategie zijn onderdeel van de Begroting 2024 en de Voorjaarsnota 2024 (RWE/T2023.005).

Ontwerp-Besluit

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

Gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten van 12 december 2023, met het besluitnummer PZH-2023-844967436;

Gelet op Artikel 105 van de Provinciewet;

Besluiten:

- Vast te stellen de strategie Circulair Zuid-Holland 2023 – 2027 ‘Samen bouwen aan een circulair Zuid-Holland’

Den Haag, 6 maart 2024

Provinciale Staten van Zuid-Holland,

Wvd. Griffier
Mr. M. Pe

Voorzitter
drs. J. Smit

Bijlagen:

1. Strategie 'Samen bouwen aan een Circulair Zuid-Holland'

Den Haag, 12 december 2023

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

Secretaris
drs. M.J.A. van Bijnen MBA

plv. Voorzitter
drs. J.N. Baljeu